

ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Щербаков Володимир

кандидат юридичних наук, доцент,

Приватний вищий навчальний заклад

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука», суддя

м. Рівне, Україна

Як кандидат на вступ до Європейського Союзу українська держава, серед іншого, взяла на себе зобов'язання реформувати систему правосуддя. Зокрема, відповідно до ратифікованого Верховною Радою України у червні 2024 року Плану для Ukraine Facility [1], спеціальна увага надається темі цифровізації судової системи України.

У згаданому документі констатовано, що українська Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система потребує повної модернізації, оскільки наразі працюють лише окремі її модулі. При цьому Система управління IT-інфраструктурою та її обслуговування є неефективною. Взаємодія з іншими відповідними державними установами та державними реєстрами є низькою.

Зауважимо, що розвиток електронного судочинства пов'язується експертами із запуску повноцінне функціонування у судах електронних сервісів, запроваджених у Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі, а також забезпечення проведення судових засідань у режимі відеоконференції і дистанційної участі у кримінальному провадженні. Відзначимо, що відповідні реформи корелюють з рекомендаціями Європейського Союзу до підрозділу «Функціонування судової влади» Розділу 23 «Судова влада та основоположні права» Звіту про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року [2]. Зокрема у документі відзначено, що основні цінності ЄС включають верховенство права та повагу до прав людини, а ефективна (незалежна, якісна та ефективна) судова система має першочергове значення. Незважаючи на російську загарбницьку війну Україна має певний рівень підготовки щодо функціонування судової системи. Але для подальшого розвитку, серед іншого, українська влада має завершити комплексний IT-аудит, включаючи існуючі IT-системи, бізнес-процеси та організаційну структуру, і за результатами аудиту ухвалити й розпочати реалізацію дорожньої карти для модернізації IT у судовій системі, включаючи розробку нової системи управління справами [2].

Відзначимо, що тема цифровізації судочинства в Україні порушена і у «Плані заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення

Європейського Союзу 2023 року», який був затверджений розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 лютого 2024 р.

Зокрема у Розділі цього Плану «ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ТА ОСНОВОПОЛОЖНІ ПРАВА ТА СВОБОДИ» передбачені такі пункти:

12. Завершити комплексний технічний та функціональний аудит існуючих інформаційно-телекомунікаційних систем, бізнес-процесів та організаційної структури (передбачає: 1) здійснення заходів щодо проведення технічного та функціонального аудиту Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи; 2) розроблення та затвердження нової концепції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з урахуванням результатів технічного та функціонального аудиту Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи).

13. На основі результатів технічного та функціонального аудиту єдиної судової інформаційної комунікаційної системи схвалити та розпочати реалізацію дорожньої карти модернізації інформаційно-телекомунікаційних систем у судовій системі, включно з розробленням нової системи управління справами (передбачає: 1) розроблення дорожньої карти модернізації відповідних інформаційно-телекомунікаційних систем; 2) розроблення функціональних вимог для модифікації існуючих та розроблення нових інформаційно-телекомунікаційних систем; 3) розроблення технічних завдань модифікації існуючих та розроблення нових інформаційно-телекомунікаційних систем; впровадження розроблених програмних продуктів) [3].

У вказаному розпорядженні Кабінету Міністрів України відповідальними за виконання заходів у межах реформи цифровізації судочинства в Україні визначено Міністерство цифрової трансформації, а також, за згодою, Державну судову адміністрацію України, Вищу раду правосуддя і Вищу кваліфікаційну комісію суддів.

Щодо очікуваних результатів реформи, то експертами визначено, що цифровізація судової системи «дасть змогу покращити доступ до правосуддя у воєнний час, підвищить прозорість, ефективність та результативність роботи судів, зменшить операційні витрати і забезпечить можливість формування політики у сфері правосуддя на основі фактичних даних» [1].

Загалом позитивно оцінюючи мету і завдання реформи цифровізації судочинства в Україні, зокрема її спрямованість на приведення української судової системи у відповідність до європейських стандартів і рекомендацій, маємо відзначити низку моментів, що потребують вирішення. Зокрема, необхідно розробити програми підготовки та перекваліфікації суддів, працівників апаратів судів та інших учасників судового процесу до роботи в нових – цифровізованих, умовах. Крім того, доцільно до відповідних

процесів залучати громадськість (наприклад представників адвокатських й правозахисних об’єднань), щоб забезпечити прозорість і легітимність змін та реформи загалом. Нарешті, зважаючи на зростаючі кіберзагрози й триваючу війну, необхідно надати особливої уваги питанням кібербезпеки та захисту персональних даних.

ЛІТЕРАТУРА

1. План для Ukraine Facility (2024–2027). Міністерство економіки України. 2024. 380 с. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf> (дата звернення: 30.09.2024).
2. Commission STAFF Working Document Ukraine 2023 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2023 Communication on EU Enlarge. Brussels, 8.11.2023 SWD(2023) 699 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0699> (дата звернення: 30.09.2024).
3. Про затвердження плану заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 лютого 2024 р. № 133-р. Урядовий портал. 09.02.2024 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-z-vykonannia-rekomendatsii-ievropeiskoi-komisii-predstavlenykh-u-t90224?fbclid=IwAR2wBTVoHXQtpZtuJshkIRK1twU55Dcn4Uo1eqaEwbgO319OtNvw935tTrc> (дата звернення: 30.09.2024).